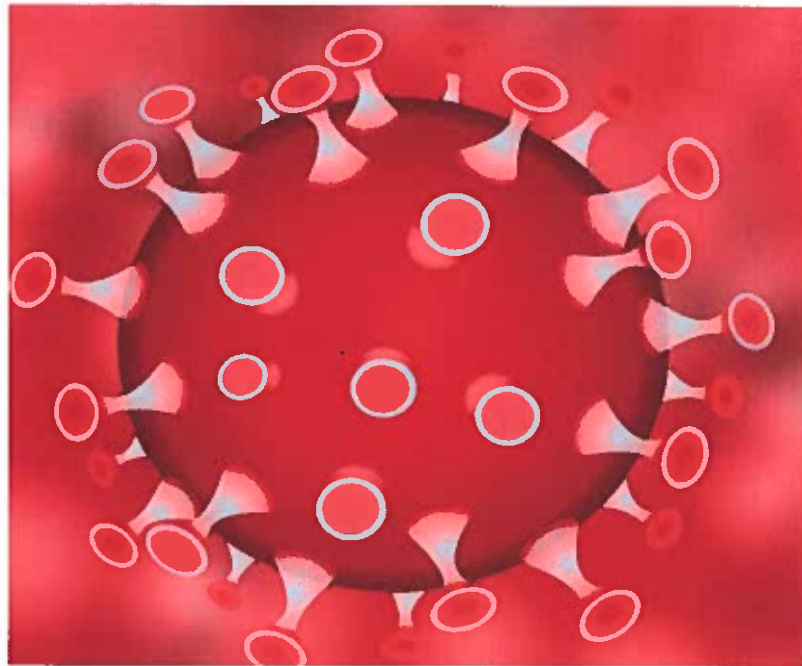

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI- KERTOMUS VUODELTA 2019

Kuntayhtymän valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä
Tarkastuslautakunta
14.5.2020

Sisällys

Sisällys.....	2
1 Tarkastuslautakunnan toiminta.....	4
1.1. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän tarkastuslautakunnan jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet valtuustokaudella 2017 – 2021.....	5
1.2. Tarkastuslautakunta ja tilintarkastus.....	5
1.3. Painopistealueet vuoden 2019 arvioinnissa.....	5
1.4. Tarkastuslautakunnan kokoukset vuonna 2019- 2020.....	5
1.5. Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi	6
1.6 Sidonnaisuusilmoitukset.....	6
2 Arvio asetettujen tilikauden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta	6
2.1. Strategian toimeenpano ja toteutuminen.....	6
2.2. Konsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen.....	6
3 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen	6
4 Hallinto- ja tukipalvelut, talous-, tieto- ja kehittämistoiminta	7
4.1 Hallinto- ja tukipalvelut	7
4.1.1 Tukipalvelut	7
4.2 Talous-, tieto- ja kehittämistoiminta	8
5 Terveyspalvelut.....	9
5.1 Avovastaanottopalvelut.....	9
5.2 Kuntoutus ja muut lääkinälliset palvelut	9
5.3 Osastopalvelut	10
5.4 Oma erikoissairaanhoito.....	10
5.5 Ostettu erikoissairaanhoito	10
6 Hyvinvointipalvelut.....	10
6.1 Perhepalvelut.....	10
6.2 Aikuissosiaalityö.....	11
6.3 Aikuispsykososiaaliset palvelut.....	11
6.4 Vammaispalvelut	12
7 Hoito- ja hoivapalvelut.....	12
8 Ympäristö- ja terveysvalvontapalvelut	12
9 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	13
10 Henkilöstötilanne.....	13
11 Investoinnit	13

12 Tilintarkastuskertomus	13
13 Koronavirusepidemian vaikutukset kuntayhtymän toimintaan	13
14 Keskeiset havainnot	14
Allekirjoitukset	15

1 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalaki 121 § Tarkastuslautakunta

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saat-taa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviin koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Tarkastuslautakunnan keskeisin tehtävä on arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä varmistaa, että tilintarkastajalla on riittävät resurssit lakisääteisen tilintarkastuksen suorittamiseksi hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa.

Jos kuntayhtymän taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä.

Sen lisäksi, mitä kuntalain 121 §:ssä säädetään, lautakunnan on hallintosäännön 77 § mukaisesti:

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi,
- huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa, sekä
- tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain yhtymäkokoukselle annettavassa arviointikertomuksessa. Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa yhtymäkokoukselle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana yhtymäkokoukselle myös muista merkittävistä havainnoista.

Uusi kuntalaki tuli voimaan 1.5.2015. Uuden kuntalain mukaan myös kuntayhtymän taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamisesta seuraavan vuoden alusta lukien. Kuntayhtymän arviointimenettely tulee ensimmäisen kerran sovellettavaksi vuoden 2015 taseeseen kertyneeseen alijäämään, jos kuntayhtymän alijäämää ei ole tulevina vuosina katettu voimassa olevan lainsäädännön mukaan.

1.1. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän tarkastuslautakunnan jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet valtuustokaudella 2017 – 2021

Varsinaiset jäsenet:	Henkilökohtaiset varajäsenet:
Markku Suokonautio, puheenjohtaja	Risto Vatanen
Arto Tikkanen, varapuheenjohtaja	Raimo Partanen
Juha Hänninen	Osmo Turkki
Teija Itkonen-Brilli	Emmi Hämäläinen
Pirjo Laitinen ad. 30.11.2019	Kirsti Puurunen ad. 30.11.2019
Kirsti Puurunen 1.12.2019 alk.	Timo Hirvonen 1.12.2019 alk.
Minna Lapveteläinen	Heli Tikkanen
Minna Partanen	Katri Kurtelius-Juntunen

Teija Itkonen-Brilli ei ole osallistunut, eikä ollut läsnä Toimi -työvalmennussäätiön asioita käsitellessä.

1.2. Tarkastuslautakunta ja tilintarkastus

Yhtymävaltuusto on valinnut valtuustokauden 2017-2021 lautakunnan valtuustokauden ensimmäisessä kokouksessa 29.6.2017. Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2019 aikana 2 kertaa ja vuoden 2020 aikana 5 kertaa vuoden 2019 arviointia ja tarkastuslautakunnan muiden tehtävien hoitamista varten.

Kuntayhtymän valtuusto valitsi 11.12.2018 kuntayhtymän tilintarkastusyhteisöksi KPMG Oy Ab:n, vastuullisena tilintarkastajana JHTT JHT, KHT Katri Hokkanen.

Tilintarkastaja on raportoinut tarkastuslautakunnalle havainnoistaan väliraportin muodossa, sekä yhteenvetoreportissa.

Tarkastuslautakunnan pääasiallisena työskentelytapana on ollut viranhaltijoiden ja tilintarkastajien

kuuleminen sekä laadittuihin raportteihin tutustuminen.

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut hallintosihteeri Tiina Miettinen.

1.3. Painopistealueet vuoden 2019 arvioinnissa

Tarkastuslautakunnan vuoden 2019 painopistealueet ovat olleet:

- Terveyspalvelut
- Sosiaalipalvelut
- Asiantuntijapalvelut
- Kuntayhtymän talous ja tavoitteiden saavuttaminen
- Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen havaintojen täytäntöönpanon seuranta

1.4. Tarkastuslautakunnan kokoukset vuonna 2019- 2020

19.9.2019	Tilintarkastajan tarkastussuunnitelma Talous-, tieto- ja kehittämistoiminnan esittely
26.11.2019	Hallinto- ja tukipalvelujen esittely Toimitusjohtajan talous- ja tilannekatsaus
30.1.2020	Hyvinvointipalvelujen esittely
20.2.2020	Hoito- ja hoivapalvelujen esittely Ympäristö- ja terveysvalvontapalvelujen esittely Tilintarkastajan raportti
23.4.2020	Toimitusjohtajan ajankohtaiset asiat Tilinpäätöksen esittely Terveyspalvelujen esittely Yhtymävaltuuston- ja yhtymähallituksen puheenjohtajien tapaaminen Tilintarkastajan loppuraportti
7.5.2020	Tieto- ja kehittämispalvelujen esittely Tilinpäätös ja toimintakertomus Tilintarkastuskertomus Arviointikertomus
14.5.2020	Tilinpäätöksen hyväksyminen ja vastuuvapauden käsittely Arviointikertomus

Tarkastuslautakunta on arviointinsa pohjana käyttänyt toimintakauden alussa laadittua arviointisuunnitelmaa.

1.5. Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Yhtymähallitus on kokouksessaan 3.9.2019 § 134 käsitellyt arviointikertomuksessa esille nostetut huomiot, jotka vaativat jatkotoimenpiteitä tai seurantaan sekä toimenpide-ehdotuksen näihin. Yhtymähallitus on kirjannut toimenpiteet tiedoksi.

1.6 Sidonnaisuusilmoitukset

Yhtymävaltuusto on käsitellyt sidonnaisuusilmoitukset joulukuussa 2019.

2 Arvio asetettujen tilikauden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta

Toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti hyvin. Kuntien asettama raami kuntayhtymälle oli alimitoitettu eikä talousarviotavoitteita saavutettu. Kuntayhtymän suunnittelemaa palvelurakennemuutoksia ei täysin pystytty toteuttamaan.

2.1. Strategian toimeenpano ja toteutuminen

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymässä on vuosille 2011-2014 syyskuussa 2011 hyväksytty strategia, jonka voimassa oloa on jatkettu saman sisältöisenä 2017 asti. Kuntayhtymä on käynnistänyt strategian laadintaprosessin syksyllä 2019. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän yhtymävaltuusto on 21.4.2020 hyväksynyt strategian vuosille 2020-2025.

2.2. Konsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän konserniohje on hyväksytty yhtymähallituksessa 2.5.2017 ja yhtymävaltuustossa 30.5.2017.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä-konserniin kuului yksi tytäryhteisö: Ylä-Savon sairaanhoidon tukisäätiö.

Ylä-Savon Sairaanhoidon tukisäätiö on jätetty yhdistelemättä konserniin vähäisen merkityksen johdosta. Kuntayhtymän osakkuusyhteisö on myös Ylä-Savon ICT-Palvelut Oy, jonka omistusosuus on 45 %, ja joka on myös jätetty yhdistelemättä konserniin.

3 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän toimintaa ohjaavat seuraavat sopimukset ja ohjeet:

- Perussopimus, muutos hyväksytty yhtymävaltuustossa 14.12.2017 § 38, voimaan 1.1.2018.
- Hallintosääntö, päivitetty yhtymävaltuustossa 10.12.2019 § 36, voimaan 1.1.2020.
- Hyvä johtamis- ja hallintotapa ja sisäinen valvonta, hyväksytty yhtymähallituksessa 11.11.2014, päivitetty 20.6.2017
- Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän konserniohje hyväksytty yhtymävaltuustossa 30.5.2017, voimaan 1.6.2017
- Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän tietoturva-politiikka, hyväksytty yhtymähallituksessa 15.5.2018

Kuntayhtymän sisäisestä valvonnasta määrätään hallintosäännössä ja sisäisen valvonnan sekä riskienhallinnan ohjeessa. Tilivelvollisia ovat toimielinten jäsenet, toimitusjohtaja, vastuualuejohtajat, tehtäväalueen päälliköt ja tulosyksikön esimiehet.

Kuntayhtymä on arvioinut tilinpäätöksessä sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportissa eri riskejä ja niihin vaikuttamista.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan riskienhallinta ja sisäinen valvonta on hoidettu riittävällä tasolla.

4 Hallinto- ja tukipalvelut, talous-, tieto- ja kehittämistoiminta

Kuntayhtymän hallintopalveluihin kuuluvat hallinto- ja lakipalvelut, viestintä ja henkilöstöasiat. Henkilöstöpalvelujen alle kuuluvat sisäisten sijaisen ”sissi” yksikkö, hyvinvointi ja työsuojelu sekä palkka- ja henkilöstöhallinto. Tukipalveluihin kuuluvat siivous-, tila- ja hankintapalvelut. Talous-, tieto- ja kehittämistoiminta sisältää talouspalvelut ja tietopalvelut ja kehittämistoiminta asianhallinnan, tietohallinnon ja kehittämistoiminnan.

4.1 Hallinto- ja tukipalvelut

Hallinto- ja tukipalveluissa oli vahva oman toiminnan kehittämisinto kertomusvuonna. Sote-uudistuksen valmistelu päättyi maaliskuun lopussa 2019 palauttaen erityisesti kuntayhtymän johtoryhmän työresurssin täysin kuntayhtymän käyttöön. Tämä näkyy positiivisesti keskeneräisten asioiden edistämisessä ja uuden kehittämisessä, kuten esimerkiksi pitkään päivittämättä olleen strategiatyön käynnistämisessä. Kuntayhtymän viestintään on myös panostettu saamalla viestintään oma työntekijä. Sote-uudistuksen valmistelun päättyminen mahdollisti uudet rekrytoinnit ja kuntayhtymään saatiin vihdoon talousjohtaja.

Mittava tietosuoja-asetuksen voimaantuloon liittyvä uudistustyö rasitti hallinto- ja tukipalvelujen henkilöstöä, samoin kuin tulorekisterin käyttöönotto. Tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan palkkatoimistossa tulorekisterin käyttöönotto ei sujunut ongelmitta aiheuttaen mm. viivästyksen henkilöstön palkan maksussa.

Sissitoimintaa kehitettiin perustamalla akuuttisijaisrekrytointi sissitoiminnan ulkopuolisten sijaisen rekrytointiin. Tälle perustettiin oma kustannuspaikka ja tehtiin sisäinen määrärahasiirto 1,3 ME. Sisäisten sissien käyttöaste oli tavoitteen mukainen, n.99 %. Tulevaisuuden haasteena on

saada sissitoimintaan riittävästi osaavaa työvoimaa.

Keskitetty koulutusjärjestelmä vaikuttaa hyvältä ja kustannustehokkaalta toimintamallilta.

Hallinto- ja tukipalveluille asetetut tavoitteet henkilöstön osalta eivät täysin toteutuneet. Suurimmat poikkeamat olivat sairauspoissaoloissa 26,4pv/htv (tavoite 18pv, kasvua 13 % v.2018) sekä työ- ja työmatkatapaturmissa (tavoite 0, toteuma 7). Hallinto- ja tukipalvelujen talouden toteuma noudattaa muutettua talousarviota.

Tarkastuslautakunnan tekemien haastattelujen perusteella voidaan todeta, että kuntayhtymän johtoon, sen osaamiseen ja työmoraaliin ollaan luottamushenkilöorganisaatiossa tyytyväisiä. Tehtyjä rekrytointia pidetään onnistuneina kuntayhtymän toiminnan kehittämisen näkökulmasta. Kuntayhtymän hallituksen, valtuuston ja muiden toimielinten jäsenet ovat sitoutuneita kuntayhtymän kehittämiseen. Uusia hyviä käytäntöjä on kehitetty, kuten kuntajohtajien ja soten toimitusjohtajan yhteiset palaverit sekä johdon potilas- ja asiakasturvallisuuskävelyt.

Tarkastuslautakunta ehdottaa, että kuntayhtymän luottamushenkilöille tehdään palautekysely ennen nykyisen valtuustokauden päättymistä. Kyselyn tavoitteena on selvittää luottamushenkilötyöskentelyn kehittämistarpeita ja tyytyväisyyttä yhteistyöhön.

4.1.1 Tukipalvelut

Tukipalveluihin kuuluvat hankintapalvelut, siivouspalvelut sekä tilapalvelut. Tehtäväalueen vastuulle kuuluu mm. merkittävä terveystaloussuunnitelma, joka on alkanut vuonna 2014. Hanke on viivästynyt kaavavalituksen vuoksi tavoiteaikataulusta, mutta hanketta on voitu jatkaa myös valitusprosessin aikana.

Tukipalvelujen toiminta vaikuttaa tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan hyvin johdetulta ja tavoitteiselta toiminnalta. Tehtäväalueella on laadittu selkeät tavoitteet ja seurantamittarit, jotka mittaavat tehtäväalueelle tärkeitä asioita ja

joita seurataan säännöllisesti toiminnan tehostamiseksi.

Tarkastuslautakunta pitää tukipalvelujen tavoite- ja seurantajärjestelmää erinomaisena esimerkkinä hyvästä toiminnan kehittämisen mallista.

Tehtäväalueella siivouspalveluyksikkö on iso, mutta toimintavarma yksikkö. Sen haasteena on tulevaisuudessa saada riittävästi osaavaa työvoimaa eläköityvän henkilöstön tilalle. Siivouspalveluyksiköihin tehtiin AVIn työsuojelutarkastuskäyn-
tejä vuonna 2019. Tarkastuksessa esille tulleita asioita on toteutettu AVIn suositusten mukaan.

Huoltopalveluyksilön haasteena on toimintojen hajasijoittuminen useisiin eri kiinteistöihin, joilla on useita omistajia. Tämä asettaa haasteita mm. työtilausjärjestelmien osalta, sillä yhtenäisen järjestelmän käyttö ei ole mahdollista. Yhtenäisen järjestelmän puuttuminen aiheuttaa sekaannuksia käyttäjille ja tehottomuutta toimintaan. Asia on tiedostettu tukipalveluissa ja siihen pyritään tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan vaikuttamaan mahdollisuuksien mukaan.

Hankintayksikkö on tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan pieni, nopea ja tehokas yksikkö, jonka toiminnassa ei ole huomauttamista.

4.2 Talous-, tieto- ja kehittämistoiminta

Kuntayhtymän talous-, tieto- ja kehittämissyksikkö vastaa kuntayhtymän kehittämishankkeista, asiantunnustuksesta, tietohallinnasta ja talouspalveluista. Yhdessä vastuualueiden kanssa se kehittää kuntayhtymän toimintaa ja vastaa projektien raportoinnista.

Vuoden 2019 aikana yksikkö on selkiyttänyt kehittämissyksikön ja tietopalvelujen rooleja. Vastuualueella on tapahtunut sisäisiä henkilöstömuutoksia, mikä on aiheuttanut tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan hieman epäselvyyttä johtamisjärjestelyissä. Roolien ja tehtävien tarkentamista on tarkastuslautakunnan mukaan syytä vielä kehittää niin, että myös kuntayhtymän sisällä eri

vastuualueet ymmärtävät tietopalveluiden ja kehittämispalvelujen vastuut ja voimavarat.

Talous-, tieto- ja kehittämissyksikkö on kehittänyt sähköisiä raportointiratkaisuja sisäiseen ja ulkoiseen käyttöön. Tiedolla johtamiseen kuuluu raportoinnin kehittäminen, tiedon tuottamisen automatisointi sekä tulevaisuuden ennakkoinnin parantaminen.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että kuntayhtymä kehittää tiedolla johtamista.

Kuntayhtymä kehittää edelleen vahvasti digitaalisia palveluja lisäämällä mm. henkilöresursseja sähköisten palvelujen kehittämiseen. Kuntayhtymässä otettiin käyttöön mm. chat-toiminto, kotihoidon etäpalvelu ja lääkerobotiikkaa. Lisäksi selvitetään sähköisen ajanvarauksen käyttöön ottoa suun terveydenhuollossa. Potilas- ja asiakasturvallisuuden kehittämiseen panostetaan kuntayhtymässä osoittamalla siihen kehittämissyksikön resursseja. Terveystieteen- ja hyvinvoinnin edistämisen ennaltaehkäisyyn työhön on panostettu lisäämällä yksi kokonaisvaltainen työntekijä.

Tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan kehittämistoiminnan rooli suhteessa muuhun kuntayhtymän toimintaan on vielä epäselvä. Kehittämistoimintaan kohdistuu paljon odotuksia ja toiveita kuntayhtymän eri vastuualueilta, mutta resursseja ei ole riittävästi esimerkiksi tulevaisuuden ennakkotiedon ja uusien teknologisten ratkaisujen perehtymiseen. Koulutusresursseja kaivataan yksikköön lisää, jotta pystytään vastaamaan myös lakisääteisten muutosten johtamiseen ja toteuttamiseen, kuten viimeisimpänä tietosuojasetuksen vaatimukset.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota, ettei kuntayhtymässä ole laatujärjestelmää tai siellä ei tehdä säännönmukaista laatutyötä. Kuntayhtymän laatutyö on tarkastuslautakunnan havaintojen mukaan hajanaista ja yksikkökohtaista kehittämistä.

Tarkastuslautakunta suosittelee kuntayhtymälle oman laatutyöprosessin käynnistämistä.

Tarkastuslautakunnan mukaan laatutyö parantaisi kuntayhtymän imagoa ja markkinointia.

Talous-, tieto- ja kehittämistoimintayksikön tavoitteet ovat pääosin toteutuneet hyvin. Asiakastyytyväisyyttä on kerätty sisäisesti ja ulkoisesti, mutta saatu palautemäärä on vähäinen kuntayhtymän toiminnan laajuuteen nähden. eRaati-työkalun sekä asiakasraadin osallisuusaktiivisuus on vähäistä. Tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan kuntayhtymässä on kehitteillä uusi asiakaspalautejärjestelmä vuoden 2020 aikana.

Asiakaspalautekeräily on tarkastuslautakunnan mielestä hyvin tärkeää ja siihen tulee panostaa monikanavaisesti.

5 Terveyspalvelut

Terveyspalvelujen vastuualue vastaa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelujen järjestämisestä omana toimintana, ostopalveluna tai palveluseteleillä.

Vastuualueen nettokustannusten kasvun, +2,2% aiheutti suurimmaksi osaksi ostetun erikoissairaanhoidon kustannusten kasvu (1,5 milj.€).

Ostopalvelut siirtyivät terveyspalvelujen vastuualueelle 1.5.2019 lähtien.

Tavoitteena oli jonopotilaiden määrän vähentäminen -15% TP2018 verrattuna. Jonopotilaiden määrä on kuitenkin lisääntynyt +15%. Joulukuussa jonopotilaita oli 8563 kpl. Tavoite on 6313 kpl. Jonotilastossa on mukana kontrolloitavia odottavat, jotka tarkastuslautakunnan mielestä voisivat olla omassa tilastossa.

Henkilöstön sairauspoissaolojen määrä oli ka 14,4 pv. Tavoitteena on 12 pv. Yhteistyön ja toiminnan kehittämistä ulkopuolisten palveluntuottajien kanssa kannattaa jatkaa haasteiden voittamiseksi.

5.1 Avovastaanottopalvelut

Valinnanvapauskokeilun päätyminen siirsi asiakaita takaisin kuntayhtymälle, mikä lisäsi asiakaita ainakin Kiuruvedellä ja Sonkajärvellä.

Uusina toimintoina on otettu käyttöön chat sekä peruselintoimintojen häiriöiden mittari (NEWS-pisteytys).

Yhteistyötä KYSin kanssa on tiivistetty kumppanuussopimusten ja uniapneapotilaiden hoidon osalta.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä kumppanuussopimusten käyttöön ottoa.

Ympäri vuorokautinen päivystys toteutui poikkeusluvalla vuoden 2019 loppuun. Päivystystoiminnan lääkäripalvelujen kilpailutus toteutettiin mutta saatujen kalliiden tarjousten perusteella päivystystoiminta on päätetty järjestää kuntayhtymän omana toimintana. Pysyvien lääkäreiden saatavuus on edelleen haaste.

5.2 Kuntoutus ja muut lääkinnälliset palvelut

Puhe- ja toimintaterapian järjestämisessä on ollut haasteita. Puheterapiassa on otettu käyttöön etäpalveluna sähköinen Äännekoulu. Suun terveydenhuollossa on otettu käyttöön hammaslääkäripäivystys varallaolopäivystyksenä arki-iltoihin akuuttiin hoitotarpeeseen.

Toteutuneiden käyntien odotusaikatavoite kiireettömään hoitoon hammaslääkäreille oli 60 pv. Toteutunut oli keskimäärin n. 30 pv. Tavoitetta olisi syytä tarkistaa.

Lääkekustannukset ovat kasvaneet merkittävästi edellisvuodesta, koska osa läkehoidosta on siirtynyt erikoissairaanhoidosta perusterveydenhoitoon.

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota kuntoutuksen kasvaneisiin sairauspoissaoloihin.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että leikkaustoiminnan kustannusten nousuun puututtiin nopeasti ja toiminnan uudelleen järjestelyä ryhdyttiin valmistelemaan.

5.3 Osastopalvelut

Osastopalvelut siirtyivät terveyspalvelujen vastuualueelle 1.5.2019 lähtien. Yhteensä 92 henkilöä.

Osastopalvelujen tehtäväalueella on kehitetty tapaturmien ennaltaehkäisyä ja potilasturvallisuutta ottamalla käyttöön uusia mittareita ja toimintatapoja kuten hiljainen raportointi.

5.4 Oma erikoissairaanhoito

Oma erikoissairaanhoito sisältää erikoislääkäri vastaanotot, kotisairaalan sekä toimenpideyksikön palvelut.

Tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan kotisairaaloiminnan toiminta-ajan laajentamiseen ollaan tyytyväisiä. Erityisesti saattohoitopotilaiden hoidosta on saatu hyvää palautetta asiakailta.

Leikkaustoiminnan ulkoistaminen osoittautui ennakoitua kalliimmaksi ja kuntayhtymässä ryhdyttiin valmistelemaan toiminnan palauttamista kuntayhtymän omaksi toiminnaksi.

5.5 Ostettu erikoissairaanhoito

Ostettu erikoissairaanhoito koostuu pääosin Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin palveluista ja sisältää potilaan poliklinikkakäynnit, leikkaukset sekä osastohoitopäivät. Päivystysasetuksen lakimuutoksen myötä potilaat käyttivät valinnan vapauttaan valiten leikkaustoiminnan palveluja muualta. Palvelut olivat Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin palveluja kalliimpia. Kokonaisuudessaan ostettu erikoissairaanhoito ylittyi 2,4 milj. € (6,8 %). Kasvua vuoteen 2018 verrattuna oli 1,6 milj. €.

6 Hyvinvointipalvelut

6.1 Perhepalvelut

Perhepalvelut toteutuvat sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukaisesti. Perhepalvelun kaikilla osa-alueilla on tapahtunut asiakkaissa lisäystä vuoteen 2018 verrattuna. Tämä lisäys näkyy myös kustannusten nousuna.

Perhepalvelujen osalta jäsenkuntien maksuosuudet olivat talousarviossa 23,5 % arvioitua suuremmat vuoteen 2018 verrattuna. Toteuma 2,166 milj. €. Perhepalvelujen kasvu johtuu kodin ulkopuolelle sijoituksista ja avohoidon suuremmasta tarpeesta. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten nettokustannukset olivat 1,718 milj. €, 44 % talousarviossa arvioitua suuremmat (kasvua vuoteen 2018 oli 826 000 €/17,2 %). Lastensuojelun tarpeen kasvua pyritään ehkäisemään ottamalla käyttöön lastensuojelun systeminen toimintamalli sekä lisäämään kodin ulkopuolelle sijoitettujen palvelujen määrää omassa toiminnassa vuoden 2020 aikana. Lisälnessä toimivaa perhekeskusmallia laajennetaan kaikkiin kuntiin. Huhtikuussa 2019 neuvolassa on käynnistynyt perheohjaajan tarjoama maksuton palvelu. Noin 85 % perheistä sai apua riittävän varhaisessa vaiheessa annettuna tukena.

Pohjois-Savon kuntien kanssa yhteinen sosiaalipäivystys alkaa vuoden 2020 alusta, valmistelu aloitettu vuonna 2019.

Lastenpsykiatrisen poliklinikan käynnit ovat ylittäneet tavoitteen.

Nuorisopsykiatrisen poliklinikan käynnit ovat ylittäneet tavoitteet. Edelliseen tilinpäätökseen kasvua on ollut lähes joka kunnassa. Perhepalvelujen osalta kasvua tapahtunut myös ulkokuntamyynnin osalta 10,5 % vuoteen 2018 verrattuna.

Perheneuvolan nettokulut jäivät arvioitua pienemmäksi -5,6 % johtuen henkilökunnan rekrytointivaikeuksista (toteuma 87 000 €).

Koulupsykologipalvelut eivät ole olleet riittäviä vaihtuvuudesta ja rekrytointivaikeuksista johtuen,

lisäksi toinen neuvolapsykologin paikka ollut suurimman osan vuotta täyttämättä.

lissalnessa ja Kiuruvedellä on toiminut koulupsykologi osana koulutiimiä, joka on katsottu hyväksi.

Psykiatrisen avohoidon kustannukset toteutuivat arvioitua pienempänä -6,5 % vuoden 2019 aikana johtuen siitä, että lääkärin virkaa ei saatu täytettyä. Kuitenkin lastenpsykiatrisen poliklinikan käyntitavoite toteutui.

Ostopalvelujen vähentymisestä johtuen lapsiperheiden tukipalvelujen menot pienenevät vuoteen 2018 nähden (toteuma 1,011 milj. €, vähennystä 94 000 €). Taustalla omana tuotantona tehdyn perhetyön lisäys. Työntekijöitä lisättiin kolmella määräaikaikaisella työntekijällä, sekä omaa toimintaa kehittämällä. Tämän toiminnan jälkeen käyntimäärät lisääntyivät 79 % lissalnessa ja Kiuruvedellä.

Tarkastuslautakunta on huolissaan lääkäreiden, psykologien ja sosiaalityöntekijöiden saatavuudesta.

Tarkastuslautakunta näkee hyvänä uuden perhepalvelun aloittamisen ennakoivana ja ennaltaehkäisevänä matalan kynnyksen tukena vanhemmille

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että kunta-yhtymä kehittää omia toimintamalleja perheiden tueksi.

6.2 Aikuissosiaalityö

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui 274 henkilöä, jossa lisäystä hieman edelliseen vuoteen. Muussa työtoiminnassa asiakasmäärässä tapahtui pientymistä. Kokonaisasiakasmäärässä katsottuna alle 30-vuotiaiden osuus 36 % (vuonna 2018 40 %). Tiiviillä asiakastyöllä vähennetään laajalaisemman palvelun tarvetta. Monialainen yhteistyö (TYP-palvelu) mahdollistaa yhteistyön kuntayhtymän kunnissa.

Aikuissosiaalityön osalta maksuosuudet toteutuivat talousarviota pienempinä -9,6 % muissa kunnissa, lukuun ottamatta Vieremää, jossa toteuma talousarvion mukainen. Pienentyminen johtuu varhe-maksujen poistumisesta henkilösivukuiluissa.

Tarkastuslautakunta on huolissaan alle 30-vuotiaiden kasvavasta osuudesta. Ennaltaehkäisevien palvelujen kehittämiseen tulisi kiinnittää huomiota jo alakouluikäisistä alkaen.

6.3 Aikuispsykososiaaliset palvelut

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen avohoidossa kasvua tapahtunut lissalnessa ja Vieremällä. Selittävänä tekijänä lissalnessa ryhmätoimintojen ja psykiatristen konsultaatioiden lisääntyminen. Menot alittuneet Kiuruvedellä ja Sonkajärvellä johtuen henkilöstömuutoksista ja sairaanhoitajien lukumäärän vähentymisestä (Sonkajärvi). Jäsenkuntien hoitopäivien vähenemiseen on vaikuttanut vastentahtoisen hoidon siirtyminen Kuopioon, sekä tehostetun avohoidon toiminnan kehittäminen.

Palveluasumisen toteuma 2,32 milj. €, säästöä 6,2 % alkuperäiseen talousarvioon. Talousarvion alittuminen johtuu arvioitua pienemmästä hoitopäivien määrästä. Palveluasumisen kilpailutus sosiaalityön tehtäväalueella on valmistelussa ja kilpailutuksessa vuonna 2020.

Ulkokuntamyynä on kasvanut 790 000 € edelliseen tilinpäätökseen. Kasvua on eniten psykiatrisessa osastohoidossa. Avohoitokäynnit ulkokuntien osalta ovat jääneet tavoitteesta.

Tarkastuslautakunta on huolissaan mielenterveys- ja päihdepalvelujen tarpeen ja tarjonnan kohtaamattomuudesta. Palveluille on paljon kysyntää mutta henkilöstövajeen vuoksi palvelua ei pystytty tarjoamaan riittävästi.

6.4 Vammaispalvelut

Vammaispalvelujen kokonaiskulut pysyivät vuoden 2018 tasolla (11,291 milj. €).

Vammaispalvelujen suurtuotteen osalta maksuosuudet toteutuivat -0,4 % talousarviossa arvioitua pienemmäksi. Vammaispalvelut on ottanut vuonna 2019 käyttöön palvelusetelin henkilökoh-
taisessa avussa.

Vammaispalvelujen ostomenoissa on ollut ylitystä alkuperäiseen talousarvioon nähden lisälnessä ja Kiuruvedellä, alitusta Sonkajärvellä 9 % ja Viere-
mällä 10 %.

*Tarkastuslautakunta näkee hyvänä palvelusetelin
käytönnoton henkilökohtaisen avun saannin tur-
vaamisessa.*

7 Hoito- ja hoivapalvelut

Vastuualue vastaa ikääntyneiden kuntalaisten pal-
veluiden saatavuudesta ja järjestämisestä omana
toimintana, ostopalveluna tai palvelusetelillä. Ta-
voitteena on edistää selviytymistä, toimintakykyä
ja omatoimisuutta ensisijaisesti heidän omissa ko-
deissaan.

Palvelutarve on vuonna 2019 edelleen lisääntynyt.
Asiakkaiden hoito vaatii useissa tapauksissa kah-
den hoitajan työpanoksen monia kertoja päivässä.
Pitkäaikainen laitoshoido on päättynyt ja hoito- ja
hoivapalvelut ovat siirtyneet suunnitelmien mu-
kaan enemmän laitoshoidosta kotihoitoon.

Vieremällä asumispalvelut siirtyivät liikkeen luovu-
tuksena yksityiselle palveluntuottajalle. Sote oli
mukana palvelun siirron suunnittelussa. Henki-
löstö siirtyi Attendon palvelukseen vanhoina työn-
tekijöinä.

Asiakas- ja palveluohjausta on vahvistettu vuonna
2019 prosessiohjauksella ja sijaismäärärahoilla.
Hyvällä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen arvioin-
nilla on palvelujen oikeanlainen kohdentuminen
parantunut. Vastuualueella on otettu käyttöön di-
gitaalisia palveluja, kuten lääkerobotiikka.

Asiakkaille, omaisille ja henkilöstölle tehdyn laatu-
kyselyn perusteella keskeisiä kehittämisaalueita
asumispalveluissa ja kotihoidossa ovat mahdolli-
suus aktiivisuuteen ja seurallisuuteen. Vanhusten
yksinäisyyden tunne korostuu. Vuoden 2020 ko-
ronaepidemian myötä syntyvä ns. uusi normaali ei
tule helpottamaan tilannetta.

*Väestökehityssennusteen mukaan yli 65 -vuotiaiden
ikäluokka vain kasvaa ja voimakkaimmin kasvaa yli
75 -vuotiaiden ikäluokka. Palvelutarpeen kasvuun
on varauduttava ajoissa. Lautakunta suosittaa eri-
laisten ikäihmisten asumismuotojen edelleen kehit-
tämistä kotona asumisen ja tehostetun palveluas-
umisen välimaastoon.*

*COVID-19-epidemian myötä erilaiset etä- ja di-
gipalvelut tulevat lisääntymään myös ikäihmisten
parissa. Niin henkilöstön kuin asiakkaidenkin kou-
lutukseen ja opastukseen palvelujen käytössä on
varattava riittävästi resursseja.*

*Huomiota tulee kiinnittää siihen, että ohjaus ja val-
vonta on yhdenvertaisesti järjestetty niin julkisissa
kuin yksityisissä palveluissa.*

8 Ympäristö- ja terveysvalvontapalvelut

Vastuualueen tavoitteena on turvata terveellinen
ja viihtyisä sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja
monimuotoinen ympäristö.

Vuoden 2019 alusta Pielaveden kunta liittyi kun-
tayhtymän ympäristönsuojelupalveluihin. Samalla
Pielaveden ympäristönsuojeluviranhaltija siirtyi
kuntayhtymän henkilöstöön.

Tulevaisuuden haasteena on eläinlääkäreiden saa-
tavuus erityisesti sijaisuuksiin.

Kiuruveden eläinlääkäripalvelujen siirtymistä Sa-
von Eläinsairaalan tiloihin selvitettiin vuoden ai-
kana. Selvitys jatkuu vuonna 2020.

*Tarkastuslautakunta on huolissaan lakisääteis-
ten palvelujen toteutumisesta eläinlääkäreiden
resurssipulan vuoksi.*

9 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Vastuualueiden toimintakertomuksessa on tarkasteltu toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista vastuualueittain. Talousarvio 2019 oli epärealistinen, se oli alimitoitettu 2 milj. € edellisen vuoden tilinpäätöksen toteumaan verrattuna.

Sote-kuntayhtymän valtuusto on joulukuussa hyväksynyt määrärahasiirrot terveys-, hyvinvointi- sekä hoito- ja hoivapalveluihin yhteensä 3,8 milj. €.

Toteutunut maksuosuuksien lisälaskutus jäsenkunnilta oli nettona 4,5 milj. €. Lisäperintöjen jälkeen kuntayhtymän tilikauden tulos on +/-0 euroa.

Tilinpäätöksen edellisten tilikausien yli-/alijäämä on 0 euroa. Suurimmat ylitykset olivat ostetussa erikoissairaanhoidossa, lastensuojelun avo- ja si-jaishuollossa sekä vammaispalveluissa. Tulosta heikensi lisälmen sairaalarakennuksen lisäpoisto. 0,4 milj. €.

10 Henkilöstötilanne

Kuntayhtymän henkilöstötilanne on suht vakaa, henkilöstön ollessa noin 1500 henkilöä mukaan lukien vakituiset ja pitkäaikaiset määräaikaiset. Tämän lisäksi kuntayhtymä työllistää vuoden aikana useita lyhytaikaisia määräaikaisia muutamien päivien työsuhteisiin. Vakinaisen henkilöstön keski-ikä on varsin korkea, 48 vuotta, kun se Kuntatyönantajien tilaston mukaan kunta-alalla oli 45 vuotta.

Henkilöstön sairauspoissaolot ovat nousseet edellisvuodesta ollen 19,7 pv (18,5 pv vuonna 2018).

Tarkastuslautakunnan mielestä on edelleen tärkeää pitää osaavaa henkilöstöä Ylä-Savossa jatkossakin sekä ennen kaikkea houkutella osaajia alueelle tasaisesti kaikkiin kuntayhtymän kuntiin.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kokonaisvaltaista, aktiivista työhyvinvoinnin kehittämistä tulee edelleen ylläpitää, jotta sairauspoissaolot saadaan vähenemään ja henkilöstö pysymään työssään mahdollisimman tyytyväisenä ja tuloksekkaana. Hyvät toimintatavat tulee jakaa kaikkien vastuualueiden käyttöön.

11 Investoinnit

Talousarviossa 2019 oli investointeihin varattu yhteensä 10,1 milj.€ rakennuksiin, koneisiin ja laitteisiin sekä ATK-investointeihin. Toteuma oli 1,8 milj.€ (18,4 %). Investoinnit eivät toteutuneet johtuen Terveyskampus hankkeen viivästymisestä.

12 Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastaja on 7.5.2020 päivätyssä kertomuksessaan esittänyt tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille tilikaudelta 2019.

13 Koronavirusepidemian vaikutukset kuntayhtymän toimintaan

Koronavirusepidemia on edennyt maaliskuun 2020 aikana nopeasti maailmalla ja myös Suomessa. Kuntayhtymä on reagoinut epidemian leviämiseen ja lainsäädännössä tapahtuneisiin muutoksiin toimintojen muutoksilla, lakkauttamisilla ja rajaamisella. Epidemia on vauhdittanut sekä etätyötä että etäpalveluja. Epidemian taloudelliset vaikutukset tulevat olemaan merkittävät.

Tarkastuslautakunta pohtii, onko kuntayhtymässä tunnistettu avainhenkilöt ja muut resurssit toimintojen ja palveluiden turvaamiseksi kriisitilanteissa. Onko tällä hetkellä kuntayhtymässä toimiva varahenkilöjärjestelmä riittävä?

*Tarkastuslautakunta kiittää kuntayhtymää Kiu-
ruveden hoivakodin koronakriisin hoitamisesta
ja vastuun ottamisesta.*

***Tarkastuslautakunta kiittää
henkilöstöä ja luottamushenkilöitä
hyvästä yhteistyöstä.***

14 Keskeiset havainnot

Toimitilojen hajanaisuus:

Kuntayhtymän toimintoja on hajautettu useisiin toimitiloihin, joilla on eri omistajia. Työskentelyä hankaloittaa vastualueiden alaisten toimintojen sijoittuminen eri toimitiloihin. Tämä asettaa haasteita mm. viestinnälle ja yhteistyölle.

Tarkastuslautakunta kiittää kuntayhtymää avoimesta ja ajantasaisesta tiedottamisesta.

Palvelut:

Uusien ja nykyisten palvelujen ja toimintamuotojen kehittämiseen tulee varata resursseja.

Henkilöstö:

Riittävän ja osaavan henkilöstön saaminen ja pysyminen on turvattava.

Esimiestyön tukeminen nähdään edelleen tärkeänä.

Henkilöstön työkierron mahdollisuuksia tulisi edistää.

Talous:

Kuntien tulee osoittaa realistiset resurssit kuntayhtymän toimintaan palvelusopimusneuvotteluissa.

Allekirjoitukset
lisämessä 14.5.2020

Markku Suokonautio
puheenjohtaja

Juha Hänninen
Jäsen

Teija Itkonen-Brilli
Jäsen

Minna Lapveteläinen
Jäsen

Minna Partanen
jäsen

Kirsti Puurunen
Jäsen

Arto Tikkanen
Varapuheenjohtaja